

ÅRSBERETNING FOR 2016 for FREDNINGS- OG BEVARINGSUDVALGET

Udvalgets formål:

I.h.t. sit kommissorium skal udvalget primært tage stilling til forslag om fredning af bygninger opført før 1940. Dernæst arbejder udvalget med spørgsmål om fredningsforhold mere generelt, ligesom udvalget arbejder med sager og spørgsmål vedr. bevaringsværdige bygninger.

Udvalgets sammensætning:

Udvalget og fordelingen af poster i det er uforandret i forhold til det foregående år, således at Helge Torm fortsat er formand med Torben Lindegaard Jensen som næstformand.

Øvrige medlemmer er: Alan Tønnesen, Søren Hossy, Søren Vadstrup og Per Godtfredsen samt Jens Aaberg. Som repræsentant for Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring har Claus M. Smidt sæde i udvalget med Susanne Havning som sin substitut.

Sekretær er sekretariatsleder Nanna Uhrbrand.

Udvalgsmøder o.a.:

Udvalgets formand deltog i mødet for Forum for Bindingsværksbyer i Odense den 19. maj 2016, ligesom han deltog i mødet mellem alle udvalgsformænd og den ny landsformand den 24. august 2016 i Borgergade 111. Desuden deltog Torm i restaureringsseminaret på Aarhus Arkitektskole den 26. januar 2017, og han repræsenterede Landsforeningen ved Indre Bys Lokaludvalgs borgermøde den 14. marts 2017 i Palads Teatret i København om denne bygning og dens omgivers fremtid.

Udvalget har afholdt møder i Borgergade 111 den 31. august og 25. oktober 2016 samt den 1. februar 2017. Et møde i april 2017 påregnes.

Udvalgets traditionelle sommerekursion blev til en våd efterårstur til Roskilde den 10. oktober 2016. Her besøgte man først det gamle bondehus i Brøndgade, brugt som atelier af L. A. Ring fra 1915-25, og dernæst det picéstampede gartnerhus fra ca. 1815 på Sct. Hans – med lokal guidning begge steder. På Sct. Hans kiggede man desuden nærmere på kapellet fra o. 1880 og den til Sct. Hans hørende kirkegård.

Fredningssager – siden sidst:

A. Af Slots- og Kulturstyrelsen og Det Særlige Bygningssyn afviste sager:

1. *Vejle Godsbanegård. Vejle Kommune.*

Hovedbygning af DSB-arkitekten Heinrich Wenck fra 1914.

Sagen rejst, på opfordring af lokalforeningen i Vejle, i juni 2016; afvist i september 2016.

B. Nye sager, endnu uafklarede:

1. *Enghavevej 10-14. Vesterbro, Københavns kommune.*

Omfatter tre forhuse fra 1860'erne og bagbebyggelse (værksteder og skorstene) fra 1880'erne.

Rejst af Landsforeningen i august 2016.

2. Kejserejsvej 1, Fredensborg, Fredensborg Kommune.

Villa, bygget i 1850'erne og ændret i 1880'erne af den russiske zarfamilie.

Rejst, på ejers opfordring, af Landsforeningen i november 2016.

C. Officielt besluttede fredninger:

1. Handest Station. 8990 Fårup. Mariagerfjord Kommune.

En af de sidst byggede privatbanestationsbygninger i landet, tegnet af ark. Carl Lundquist og opført i 1927.

Sagen rejst, på ark. Martin Jonøs opfordring, i december 2014; besluttet fredet i september 2016.

2. Møgelmoesvej 3, Rødding, Vejen Kommune.

Villa fra 1920 i hjemstavnsstil, tegnet af arkitekten L. P. Aakjær til ham selv.

Rejst af Landsforeningen i marts 2011, fredning tinglyst i november 2016.

3. Villaen på Bøssemagergade 60 i Hellebæk. Helsingør Kommune.

1700-talsbygning med nyere tilbygning, tidligere bolig for lederen af Hellebæk Geværfabrik.

Sagen rejst, på ejers opfordring, i december 2014; besluttet fredet i marts 2017.

4. Randers gl. vandtårn, Hobrovej 84B, 8920 Randers NV, Randers Kommune.

Vandtårn, tegnet i historicistisk stil af ark. Jensen-Wærum og opført i 1905.

Rejst, på opfordring af lokalforeningen i Randers, i december 2011. Indstillet til fredning af DSB i februar 2016. Endelig afgørelse træffes pr. 20. maj 2017.

Fra ældre tid endnu verserende fredningssager:

1. Rådmandsgade 34, Nørrebro, Kbh.

Boliger og værksteder fra o. 1900. Bl.a. Astrid Noack havde atelier her 1936-50.

Sagen rejst, på lokale kræfters opfordring, af Landsforeningen i januar 2013.

2. Vindbyholtgård, matr.nr. 1 af Vindbyholt, Fakse kommune.

Firlænget bondegård fra 18. årh.

Sagen rejst af Landsforeningen i december 2014.

3) Bindingsværkshus, Als Oddevej 56, Hadsund, Mariagerfjord Kommune.

Hus fra ca. 1835 med navngivet snedkerarbejde.

Sagen rejst, på lokalforeningens opfordring, i juli 2015.

4. Tuborgvej 99. Gentofte Kommune.

Villa, tegnet 1939 i funkisstil af arkitekt Tyge Hvass til sig selv, og tilhørende have.

Sagen rejst af Landsforeningen i januar 2016.

Sager afvist af udvalget:

1. Sct. Kjelds Brønd. Nytorv, Viborg. Viborg Kommune.

Brønd opført 1914 efter tegning af billedhuggeren Anders Bundgaard.

Sag rejst af lokal støttegruppe i april 2016. Stedet besøgt af formanden den 20. oktober 2016 og forslaget afvist af udvalget den 25. oktober 2016.

2. Fedtgasstationen ved Korsør Fæstning. Slagelse Kommune.

Industrielt byggeri, bestående af to mindre bygninger, fra sidst i 1880'erne.

Sagen rejst, på opfordring af lokalforeningen, i sommeren 2017 og afvist af udvalget den 25. oktober 2017.

3. Præstegården til Trinitatis Kirke, Landemærket, København. Københavns Kommune.

Hovedbygning opført 1930 i bedre byggeskik/nybarok efter tegning af ark. Henning Hansen.

Sagen rejst af medlem af menighedsrådet, stedet besøgt ultimo januar 2017 og afvist af udvalget den 1. februar 2017.

Opsummering vedr. fredningssager i perioden:

3 sager er afsluttet positivt.

1 sag er tabt.

2 nye sager er rejst.

Sager forelagt udvalget eller på vej til forelæggelse:

Det skorter ikke på forslag udefra til fredning af dette og hint. Flere forslag har allerede været vendt én gang i udvalget, men så længe sagsbehandlingen ikke er færdig, vil vi ikke omtale disse forslag. Det gælder naturligvis i endnu højre grad forslag, som ikke er kommet længere end til formandens bord.

Vi sætter pris på den interesse, som forslagene er udtryk for, og behandler alle forslag seriøst og i det tempo, vi kan overkomme. Dog må vi pointere, at forslag, der indkommer på grund af presserende omstændigheder, hvor stærke kræfter allerede er i spil, ikke har de bedste chancer for at blive imødekommet. Lad os hellere få forslagene ind, mens situationen for det pågældende objekt er nogenlunde stabil.

Besigtigelser i øvrigt:

Udvalgsformanden besøgte ved sit besøg i *Viborg* den 20.-21. oktober 2016 udover Sct. Kjelds Brønd andre værker i byen, men efter aftale med Viborg Byfond foretager vi os ikke yderligere, før fonden anmoder os derom.

Den 10. december 2016 besøgte formanden *Inger Hansens Minde på Oliefabriksvej 2 i Sundby* sammen med formanden for Taarnby Bevaringsforening Lis Schneevoigt og formanden for Hovedstadens Forskønnelse Jacob Lange. Der er tale om en landejendom med et stuehus fra sidst i 1880'erne, i sig selv ikke særligt bevaringsværdigt, men på grund af sjældent bevarede skabelonmalerier på lofterne i de to opholdsstuer af særdeles stor kulturhistorisk betydning.

Indsigelser:

Vedr. lokalplanforslag

Indsigelse imod forslag til *lokalplan for Sundevedsgade-Karreen* er sendt til Københavns Kommune den 10. august 2016.

Vedr. nedrivninger

Udvalget har på baggrund af høring om ansøgning om tilladelse til nedrivning af bevaringsværdig bebyggelse protesteret skriftligt i et par tilfælde:

Alslev Præstegård, Alslev pr. Varde. Bevaringsværdigt stuehus fra ca. 1850. Indsigelse sendt til Varde Kommune 1. juni 2016.

Raaberggård i Skagen. Bevaringsværdig ejendom fra sidste halvdel af 1800-tallet. Planer om nedrivning af udlænger. Indsigelse sendt til Frederikshavn Kommune den 6. marts 2017.

Andet:

Kvislemark Præstegård, Næstved provsti, stuehuset, ca. 1865, angrebet af skimmelsvamp. Brev til biskoppen i Roskilde Stift afsendt den 21. marts 2017 med anmodning om bevaring.

Fredningsophævelser:

Udvalget har ikke protesteret skriftligt imod de i perioden i offentlig høring fremsendte indstillinger om fredningsophævelser, idet Landsforeningens bestyrelse finder det omsonst at gå imod disse affredninger.

En enkelt sag var dog til debat i udvalget: fredningsophævelsen for Lihmes Gård fra 1768 på Kongens Nytorv 18 i København. Forhuset er nemlig arkitekturhistorisk set overordentligt interessant, hvorfor senere ændringer i det ydre så vel som i det indre, som endog til dels var kendsgerninger allerede på fredningstidspunktet (1918), ikke burde kunne berettige til fredningsophævelse.

Sagen understreger dog i særlig grad behovet for indførelse eller måske rettere styrkelse af begrebet delfredning, d.v.s. fredning af blot facaden eller af en anden væsentlig bygningsdel.

I øvrigt ser udvalget frem til en evaluering af de sidste 4-5 års fredningsgennemgang (for bygninger fredede før 1990) ved Slots- og Kulturstyrelsen.

Fredningsloven:

Løbende har udvalget haft fokus på bygningsfredningsloven og mulighederne for forbedringer af den. Udvalget har på baggrund af debatterne opstillet nogle ønsker til en kommende revision, og den er pludselig nu kommet indenfor rækkevidde. Ingen ved vel dog, i hvor grad loven skal revideres.

Alligevel er det en lejlighed til at fremføre overfor lovgiverne de ønsker, udvalget har, og som vi senest fremlagde på fællesmødet den 24. august 2016:

1. Indførelse af/styrkelse af begrebet "delfredning", herunder især facadefredning. Det ville være et godt middel til at sikre hele husrækker i de gamle købstæder, hvor der stadig er basis for det.
2. Bedre beskyttelse af fredede bygninger imod anmassende byggeri (beskyttelseszoner).
3. Beskyttelse gennem fredning af værdifulde interiører i gesamtkunstværker som hoteller eller biblioteker.
4. Regelmæssig kontrol med landets fredede bygninger.

Vi vil følge den videre proces i den forestående lovrevision og stiller os til rådighed med al den viden og erfaring, som udvalgets medlemmer råder over, og det er ikke så lidt!

Fredningsarbejdet aktuelt set:

På baggrund af et møde mellem bestyrelsen og Slots- og Kulturstyrelsen er vi blevet opfordret til at "gemme" nye fredningssager i op til 2 år og i stedet satse på temagennemgange. Hastesager kan dog som altid fremsendes.

Årsagen til opfordring til tilbageholdenhed er Styrelsens optagethed af afrundingen af fredningsophævelserne og samtidige flytning til nyt domicil i Nyk. F.

Vi har forståelse for Styrelsens pressede situation, men som man kan se, er en ekspeditionstid i Styrelsen på flere år i forvejen ikke noget ukendt fænomen. Det med temagennemgange er spændende, men normalt forbundet med en ret stor indsats. Her kan vi spørge: Hvor højt skal niveauet ligge? Det søger udvalget afklaring på.

Præstegårdene:

Siden præstegårdsdebatten i sidste omgang opstod i 2015 med Jyderup Præstegård som katalysator har udvalget i høj grad beskæftiget sig med spørgsmålet om, hvordan vi bedst kan sikre fremtiden for de gamle præstegårde, der trues af forfald og nedrivning, hvad enten de er i offentligt eller privat eje.

På forskellig vis har Landsforeningen påpeget problemet både overfor Menighedsrådsforeningen og Kirkeministeriet. Det sidste i sagen er det meget glædelige, at det er lykkedes Landsforeningen at få et tilskud fra A. P. Møllers Fond til en kortlægning af problemet og dets omfang. Det forventer vi os meget af.

Højhusene:

Med de økonomisk bedre tider er højhusprojekterne dukket op igen ikke bare i København, men næsten overalt i landet. Udvalget har først på det sidste skullet forholde sig til et konkret projekt: nemlig det, der drejer sig om overdækning og bebyggelse derpå af banegraven ved Vesterport Station i København, og som bl.a. vil medføre nedrivning af Palads Teatret, Københavns ældste biografbygning, opført i 1918. Et tillæg til kommuneplanen, der skal gøre det nemmere for projektet at blive realiseret, er i høring i skrivende stund.

Samtidig har udvalget kontakt til en borgergruppe, som kæmper imod et andet megaprojekt i København: projektet for Postgrunden med bl.a. højhuse tæt ved Wencks centralpostbygning.

Det bliver uden tvivl en varm sommer i København i år – og andre steder i landet, og vi må være med i debatten og processerne vedr. de forskellige højhusprojekter. De udgør vel nok den største trussel mod den byggede kulturarv i vor tid ved at ændre på vore købstæders profiler eller skylines, som vi har kendt dem i flere hundrede år.

A handwritten signature in blue ink that reads "Helge Torm". The signature is written in a cursive style with a horizontal line underlining the name.

Helge Torm,
udvalgsformand,
Sorø den 20. marts 2017.